Znanstvena sveta Instituta »Jožef Stefan« in Kemijskega inštituta sta razpravljala o novem predlogu ZZRID. V nadaljevanju so predstavljeni sklepi, ki so bili sprejeti soglasno.

Znanstvena sveta zelo pozdravljata zakonsko določbo o postopnem višanju proračunskih sredstev. Ravno tako zelo podpirata tudi v 63. členu predlagano uveljavitev možnosti posebne zaposlitve za čas trajanja uglednih mednarodnih projektov, kjer predlagata poenostavitev besedila v izogib napačni interpretaciji, ki je zdaj dvoumna.

Poleg pripomb, ki jih je izpostavila Koordinacija samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije,, izpostavljamo dva zelo resna ugovora na nove določbe, ki niso bile v javni razpravi in so po mnenju obeh Znanstvenih svetov odločilne:

<u>Lastnina nepremičnin in osnovnih sredstev (prej 58. člen)</u>

Znanstvena sveta odločno zavračata predlog prepisa nepremičnin na državo z naslednjo obrazložitvijo:

1. Z umikom 58. člena se izničuje 2. člen zakona o ZZRID, ki javnim raziskovalnim organizacijam organizacijam zagotavlja avtonomijo in temeljne pogoje za delo v skladu s poslanstvom, v kar šteje tudi lastništvo osnovnih sredstev.
2. Odvzem avtonomije je v nasprotju s prakso, ki jo narekuje evropski raziskovalni prostor (ERA).
3. Inštituta sta v celotni 70-letni zgodovini dokazala sposobnost učinkovitega in odgovornega gospodarjenja s premoženjem. Ko je bilo mogoče, sta celo varčevala pri izplačilu plač in s prihranjenimi sredstvi vzdrževala nepremičnine ali gradila nove raziskovalne laboratorije. Način upravljanja, kjer se o osnovnih sredstvih odloča zgolj strokovno, se je izkazal kot robusten ne glede na politični sistem.
4. Lastnina nepremičnin (kot drugih osnovnih sredstev) je nujna za delovanje inštitutov, ki dnevno spreminjata, dograjujeta in tudi preoblikujeta namembnost prostorov glede na potrebe izvajanja dejavnosti ter zahtev, ki jih določa raziskovalna oprema ali vsebina novih raziskovalnih projektov.
5. Institut »Jožef Stefan« se je od leta 2004 na 2019 povečal od 770 zaposlenih na 1050 zaposlenih. Novim raziskovalcem je bilo potrebno omogočiti primerne prostore za delo. Hkrati so se povečale tudi potrebe širitve raziskovalnih prosotov zaradi večjega obsega in zahtevnosti raziskovalne opreme. **V tem času država ni vlagala v nepremičnine Instituta**, razen v manjšem obsegu infrastrukturnih sredstev pri izgradnji manjše stavbe Odseka za okolje. **Vse ostale investicije v nepremičnine je Institut izvedel iz lastnih sredstev.** Če tega ne bi izvajal samostojno oziroma bi se naslanjal

le na podporo države, Institut ne bi mogel delovati v sedanjem obsegu in s sedanjo mednarodno odmevnostjo.

6. Z državnim lastništvom nepremičnin se postavlja vprašanje lastništva vseh drugih osnovnih sredstev inštitutov, raziskovalne opreme, denarnih sredstev, neopredmetenih osnovnih sredstev in v tej zvezi je pod vprašajem celo pravni status samostojnega zavoda.
7. Z državnim lastništvom nepremičnin se omogoči neposredno vmešavanja politike, ki inštitutom brez strokovne utemeljitve lahko odvzame nepremičnino, ne glede na sprejet plan dela in poslanstvo inštitutov.
8. Inštituta, če nista lastnika nepremičnin, izgubita možnost pridobivanja sredstev iz evropskih strukturnih skladov, ki so namenjena izgradnji infrastrukture.
9. Ogroženo je tudi delovanje Instituta »Jožef Stefan« ter varnost na področju jedrske in sevalne dejavnosti.
10. Lastništvo nepremičnin za javne raziskovalne zavode že od leta 1991 ni bilo urejeno s področnim zakonom, kot je bilo predvideno v zakonu o zavodih, medtem ko se je to uredilo za univerze že leta 1999. Za to ni nikakršnega vsebinskega razloga, saj lahko država, kot ustanoviteljica javnih raziskovalnih zavodov, uveljavlja svoj vpliv na njihovo delovanje preko upravnih odborov in z različnimi instrumenti financiranja. Zato znanstvena sveta Instituta »Jožef Stefan« in Kemijskega inštituta vztrajata, da se 58. člen vrne nazaj v predlog zakona.

61. in 62. člen

Predlagamo, da se člena v celoti umakneta, z utemeljitvijo:

1. Tarča prisilne upokojitve po 60. členu predloga ZZRID so predvsem vrhunski znanstveniki, ki vodijo raziskovalne skupine in programe na javnih raziskovalnih zavodih, medtem ko so univerzitetni učitelji neprizadeti, saj dobivajo osnovno plačo iz drugih virov.
2. Člena sta protiustavna, saj omejujeta dostop do javnih sredstev na osnovi starosti le znanstvenim raziskovalcem. Drugi javni delavci so podvrženi delovni zakonodaji, ki jim tega ne omejuje.
3. Člena sta v nasprotju z delovno zakonodajo in tudi nezdružljiva z njo, saj ni možno kombinirati pokojnine s predlagano delno zaposlitvijo.
4. Po podatkih ARRS je finančni delež raziskovalcev nad 65. letom starosti na projektih in programih (v FTE) finančno ne ogroža mlajše generacije, saj je izredno majhen. Dejansko število zaposlenih raziskovalcev, ki izpolnjujejo pogoje za upokojitev med 65. in 70. letom starosti je ravno tako zelo malo, še posebej na projektih.
5. Predlagane rešitve so v nasprotju s svetovnimi trendi, kjer se podaljšujejo delovne dobe raziskovalcev. V ZDA so, kot protiustavno, ukinili starostno mejo že leta 1994.

6. Prisilni upokojitvi sledi nenaden razpad raziskovalnih skupin in prekinitev pogodb ter projektov sredi poteka, kar predstavlja gospodarsko in znanstveno škodo. V interesu davkoplačevalcev in stroke je le strokovno utemeljen potek upokojitev.
7. Nenadna prekinitev mentorstev bo povzročila, da bodo aktivni vrhunski raziskovalci že nekaj let pred grozečo upokojitvijo odhajali v tujino.
8. Prisilna upokojitev predstavlja dodatno breme za državo in je v nasprotju s trendi razvoja delovne zakonodaje ter smernicam evropske unije na področju, kjer ima Slovenija dolgoletne kršitve in jih skuša odpraviti z obnovo delovne zakonodaje.

Sestava Razvojnega sveta (9.člen)

Znanstvena sveta želita izpostaviti tudi problem sestave novega Razvojnega sveta, ki naj bi nadomestil sedanji Svet za znanost in tehnologijo. Zelo problematična je namreč nova predlagana zastopanost raziskovalcev, ki danemu svetu jemlje potrebno širino z odvzemom predstavnika raziskovalcev. Zaradi kompetentnosti odločanja bi morali ohraniti sedanjo sestavo z vsaj 6 imenovanih predstavnikov raziskovalcev.